

SENDİKALAR VE SİYASİ FAALİYET

Ord. Prof. Paul Hays*

Colombia Üniversitesi Hukuk Fakültesi (A.B.D.)

Bu akşam sizlere Sendikacılık ve Siyasî Faaliyet mevzuunda bir konferans vermek üzere davet edilmiş bulunuyorum. Bu mevzu ile alâkam, İş Hukukunu tedris eden bir hoca, tatbikatıyla uğraşan bir avukat ve aynı zamanda A.B.D. deki Liberal Partinin başkanı oluşumdan ileri gelmektedir. Liberal Partinin prensipleri başka memleketlerdeki İşçi Partilerinin prensiplerine tekabül eder, ve mensuplarının büyük kısmını sendikalı işçiler teşkil eder. Fakat Liberal Parti, Amerika'daki işçi kütlelerinin büyük çoğunluğu gibi anti-marksist ve tamamen anti-komünist bir hüviyet taşır.

Buradaki konuşmamla, sizin bu husustaki meselelerinizin halli hususunda size tavsiyelerde bulunacak değilim. Amerika ile Türkiye arasında, millî bünye ve gayeler bakımından tarihî ve mazi itibariyle ve sosyal, iktisadî ve siyasî teşekküllerin işleyiş ve metodları bakımından büyük farklar vardır.

Türkiye'nin problemlerini bilmediğim için onlardan bahsedemem. Gördüğünüz gibi maalesef Türkçeyi dahi konuşmadığım için bu büyük milletin problemleri hakkında size pek faydeli olamam. Ancak Amerika'daki tecrübelerimiz hususunda biraz yetkiyle konuşabilirim. Tabîî bu tecrübelerin Türkiye için ne nisbette faydeli olabileceğini kestiremem.

Sendikaların siyasî faaliyetlerini iki bölümde incelemek istiyorum. Birincisi sendikaların takip ettiği siyasî prensipler, ikincisi de siyasî faaliyetlerinde takip ettikleri metodlardır.

Sözlerme başlarken şunu belirtmeliyim ki, A.B.D. de millî çapta bir işçi partisi yoktur ve Amerika'nın siyasî bünyesi ve hükû-

---

[*] Ord. Prof. Paul Hays, 1960 - 61 ders yılında Hukuk Fakültesinde misafir profesör olarak bulunmuş ve İş Hukuku sahasında konferanslar vermiştir.

met teşkilâtının bazı hususiyetleri dolayısıyla yakın bir istikbalde böyle bir partinin kurulması da muhtemel değildir. Benim partim bir eyalet partisi olup yalnız teşkilât ve faaliyeti New York vilâyetine münhasır bulunmaktadır. 500.000 kadar taraftarı vardır. Son seçimde millî aday olarak Demokrat Partinin adayları olan Kennedy ve Johnson'u seçtik ve destekledik; esasen partimizin 1936 daki kuruluşundanberi daima Demokrat Parti adaylarını desteklemiş bulunmaktayız. Yalnız New York'ta istisnaî olarak sendikalar siyasî temleri itibariyle hem Demokrat hem de Cumhuriyetçi Partiye mütemayil bulunmaktadır.

Amerikan sendikalarının siyasî kuvvet kaynaklarından en önemli unsuru halkın büyük kısmının zararına sadece işçinin hususî menfaatlerine önem veren dar çerçeveli ve egoist temayülleri önlemesidir. Sendikaların inandığı telâkki şudur: bütün millete faydalı olan tedbirler işçilere de faydalı olur. Meselâ, işverenlerle olan münasebetlerinde sendikalar otomasyon ve verimliliği arttıracak diğer faaliyetlere taraftardır. Zira bu artışların bütün millete faydalı olduğuna inanırlar. Siyasî faaliyetlerinde de aynı şekilde davranırlar ve kendilerine çok faydalı olmıyan veya bazı üyelere muvakkaten menfi tesir icra edecek hususlarda dahi müsbet bir tavır takınırlar. Meselâ işçiler umumiyetle ithalâtta düşük gümrük tarife politikasına taraftardır. Halbuki diğer memleketlerde çok daha düşük ücretle imal edilen ithal mamulleri birçok Amerikan işçisinin iktisadî güvenliği bakımından menfi tesir icra eder. Yine sendikalar ırk, din, millî orijin, cins ve yaş esasına göre istihdamda tefrik yapan mevzuat ısdarına taraftar değildir. Halbuki bazı işçiler bu gibi tefriklerden bencil bazı menfaatler sağhyabilirler.

Cemiyetin genel refahını arttırıcı tedbirleri desteklemekle birlikte sendikalar asgarî ücretleri ve sosyal güvenliği arttıracak tedbirleri (yani, işsizlik sigortası, tıbbî yardım) veya umumî dış siyasette Batılılarla sıkı bir dostluk politikası takip edilmesini, millî müdafaaya önem verilmesini ve iktisaden az gelişmiş memleketlere yardım edilmesini savunur ve destekler. Dahilî siyasette Amerika'nın iktisadî ve siyasî rejimini destekler, fakat bu prensipler dahilinde kendileri için gelişme imkânları ararlar. Meselâ millî hasılayı geliştirecek kuvvetli bir hükûmeti, devlet bütçesini ve işsizliği önliyecek bir harcama politikasını, eğitim imkânlarını arttıracak ve vatandaşlara daha iyi ve bol mesken temin edecek bir hükûmet.

siyasetini kuvvetle desteklerler. İşçiler iş müddetlerinin devamlı olarak azalmasıyla artan boş zamanlarını değerlendirmek için hükümetten boş zamanlarını değerlendirme imkânlarını, işçilerin daha iyi dinlenmelerini, parkların arttırılmasını, oyun yerlerinin, yolların, tiyatroların, müze ve kütüphanelerin arttırılmasını isterler.

İşçilerin bu şekilde daha dar çerçeveli zatî menfaat peşinde koşmak yerine milletin genel refahını sağlayıcı tedbirleri takviye etmesi neticesinde, sendikalar milletin işçi olmayan gruplarının da sempatisini kazanmış ve bizim partimiz yönünden de, partimizin siyasî bakımdan kabule mazhar olmasını mümkün kılmıştır. Bu sempatisiz gruplar arasında çoğu fiilen sendikalara dahil olmayan birçok müstahdem, münevver, yazar, sanatkâr, aktör, öğretmen, fen adamı, avukat, doktor, profesör, v.s. bulunmakta ve bunlar yazı ve faaliyetleriyle, cemiyete liderlik yapacak durumda olduğu için nüfuz ve tesirleri miktarlarıyla ölçülemeyecek kadar fazla olmaktadır. Binçok iş adamları dahi işçilerin siyasî programlarını benimsemiş ve malî bakımdan önemli yardımlarda bulunmuşlardır. İşçilerin, çiftçilerin menfaatine olan faaliyetleri desteklemeleri neticesinde, çiftçi gruplarının husumeti önlenmiş ve hattâ bazı küçük çiftlik sahiplerinin yardımı dahi sağlanmıştır. Son zamanlarda ziraf işçiler arasında gittikçe artan sendikalaşma faaliyeti büyük çiftlik sahiplerinin husumetini celbetmiştir.

Mevzuumuzu ikinci noktaya getirirsek, siyasî faaliyetlerde takip edilen metod hususunda şu suali sorabiliriz: İşçi Partisi kurma dışında siyasî faaliyetlere tesir hususunda sendikaların ne gibi fonksiyonu vardır?

Sendikaların eğitim hususundaki fonksiyonu önemlidir. Sendikaların siyasî eğitim müdürleri ve öğretmen kadroları vardır. Bunların vazifesi sendika üyelerini eğitmektir. Bunlar tertip ettikleri derslerde hükümetin bünyesi ve faaliyeti hakkında, siyasî partiler ve politika faaliyetleri hakkında, günlük problemler hususunda ve siyasî faaliyetlerde takip edilen metodlar hususunda bilgi verirler. Ekseriya hariçten davet ettikleri bu sahada çalışan elemanlara, konferanslar veririrler. Sendikalar eğitim faaliyetlerini üyeleri dışına da intikal ettirirler. Enstitüler kurar veya konferanslar tertip ederler. Bu konferanslarda mevzular gerek sendikacılar, gerek diğerleri için enteresan olan cepheleriyle ele alırlar ve bunları gerek sendikalar içinden, gerek dışından davet ettikleri uzmanlara veririrler.

Sendikalar normal haberleşme vasıtaları olan radyo, gazete ve televizyondan geniş ölçüde istifade ederler. Sendikalar umumiyetle haftalık olmak üzere gazete neşreder, ve diğer neşriyatları da oldukça yüksek bir seviye arzeder. Umumiyetle sendikalar, her üyenin okumasını sağlarlar. Kendi gazeteleri dışında sendikalar gündelik gazetelerle muntazaman teması muhafaza ederler. Birçok sendikaların da gazete irtibat büroları vardır. Sendika liderleri sık sık radyo ve televizyonlarda siyasî meselelerin müzakere ve münakaşasını yaparlar.

Bilhassa seçim kampanyaları esnasında, sendikalar, gazetelerde muayyen köşeleri kiralayıp orada kendi görüşlerinin reklâmını yaparlar. Radyo ve televizyonda muayyen saatleri kiralayıp spiker tutup müzakere grupları tertip ederek konuştururlar. Üyelerinin siyasî partiler içinde faal rol almalarını teşvik ederler. Ekseriya sendika idarecileri (memurlar) veya işverenler, ikamet ettikleri muhitte bulunan muayyen teşekküllerde, mahallî siyasî kulüplerde, refah komitelerinde v.s. mahallî teşekküllerde vazife alırlar. Sendika üyeleri vatandaş gruplarında, mensubu buldukları teşekküllerde faal rol almağa, toplantılarını muntazaman takibe ve bularlarda işçi görüşünü temsil etmeğe teşvik edilir. Faaliyet ve alâkaları dolayısıyla, sendika üyeleri, buldukları teşekküllerin idare heyetlerine seçilir ve büyük ölçüde tesir icra etmeğe muktedir olurlar.

Sendika üyeleri, mahallî siyasî kulüp ve diğer sosyal ve siyasî teşekküllerdeki faaliyetleri hasebiyle, ekseriya resmî organlarda vazife alır ve böylece eyalet meclislerine veya mahallî kanunları vazeden organlara üye olurlar. Tanınmış sendika liderleri ekseriya, A.B.D. reisicumhuru, eyalet reisi, veya şehirlerin belediye reisleri tarafından âmme ödevleriyle görevlendirilirler. Bu tayinlerden zikre değer olanları, muayyen özel meselelerle meşgul olmak üzere kurulan teşekküllere sendikaların tayini keyfiyettir. Meselâ New York gibi bir eyalet belediye reisinin, muayyen sosyal ve belediye vazifeleri görmekle tanzif ettiği komisyona bazı işçi temsilcilerini seçmemesi âdeta kabili tasavvur değildir.

Böylece, belediye reisi, meselâ, bir Dünya Fuarı Plânlama Komisyonu teşkil ettiği veya çocuk suçluluğu meselelerini tetkik için, mahkemelerin ıslahı hususunda tavsiyelerde bulunmak için, istirahat ve dinlenme imkânlarının geliştirilmesi için, veya mahallî prob-

lemlerle ilgili herhangi bir mevzu için seçilecek bir komisyona muhakkak işçi temsilcilerini de ithal eder.

Mahallî veya millî çaptaki seçimler sırasında sendikalar çok faal bir rol alır. Üyelerin eski faaliyetlerini tetkik eder ve neticelelerini neşrederler. Muayyen adayları destekler, diğerlerine de cephe alırlar.

A.B.D. kanunları, sendikaların siyasi adaylara direkman yardım etmelerini meneder. Bu sebeple sendikalar ayrı olarak siyasi faaliyet komiteleri teşkil ederler. Bu komiteler, sendika üyeleri tarafından ihtiyarî olarak yapılan teberrularla meydana gelen fondan, siyasi adayları desteklemek üzere malî yardımda bulunurlar. Bunun sebebi şudur: 1) Sendikaların daha büyük çapta yardım yapmalarına müsaade edilmesi halinde, demokratik bir sistemin gerektirdiğinden daha büyük bir siyasi kudrete sahip olurlar (büyük şirketlerin de direkman yardım yapmaları men edilmiş olup, fertler âzamî 5.000 \$ yardımda bulunabilirler.) 2) Üyelerin sendikalarına verdikleri aidatları, muhtemelen birçok üyelerin muhalif olabilecekleri adaylar için kullanmak gayri âdil olur.

Sendikalar, işçinin desteklediği adaylar lehinde toplantı ve mitingler tertip eder ve halk topluluklarınınca bunlar lehinde konuşacak hatipler bulurlar. Adayları sendika gazetelerinde destekler ve evvelce belirttiğim gibi gündelik gazetelerde kiraladıkları sütunlarda, radyo ve televizyonlardaki saatlerinde onlar lehine propaganda yaparlar.

Son yılların en verimli seçim faaliyetlerinden birinde ev ev gezilmiş ve rey istenmiştir. Şehirlerin hemen her semtinde sendikaların becerikli ve enerjik üyeleri vardır. Bunlar küçük bir kesimde her evi dolaşıp ev sahibi ve hanımıyla görüşerek, seçim kampanyasındaki mevzular ve adayların durumu hakkında onları tenvir ederler. Seçim günü, sendikalar şahsî ziyaretler ve telefonlarla, herkesi rey vermeğe zorlarlar. Bu tip faaliyetler bilhassa son seçimde müessir olmuştur ve istikbalde de muhakkak ki daha fazla ve kuvvetli olacaktır. Bu işçilerin çoğu gönüllü sendika üyeleri tarafından yapılır, fakat bazan da sendikaların memurları tarafından yapılır veya bu gönüllü üyelere sendika tarafından az bir ücret ödenir.

Son hususu da Lobbying denen siyasi faaliyetlere tahsis edelim. Sendikaların carî meseleler ve hususlarla, yapılacak kanun

tekliflerini, mesul hükümet adamlarına ve Büyük Millet Meclisi üyelerine duyurmak için hususî *mevzuat büroları* tesis edilir. Bunlar İktisatçı, Avukat v.s... gibi bilgi verecek müşavir kadrosuyla teşhiz edilip devamlı olarak faaliyette bulunur. Hükümet adamlarına takdim edilecek meseleler hususunda raporlar hazırlanır. Bu büroların mütehasşis müşavirleri veya tanınmış bazı sendika liderleri bu işler için bilgili hükümet erkâmıyla hususî görüşmeler yaparlar. Bu çeşit faaliyetler, ekeriyetle, hükümetin karar ve icraatında müessir olur.

KONFERANSIN MÜNKAŞASI

Sual — A.B.D.'de bir işçi partisi kurmak tasavvuru mevcut mudur? Böyle bir işçi partisi kurulursa, bunun Amerika'daki durumu ve başarı nisbeti ne olacaktır?

Cevap — Yakın bir istikbalde A.B.D.'de millî çapta bir işçi partisinin kurulabileceğini sanmıyorum. Bu memleket federal bir bünyeye sahip olduğu cihetle, partiler müstakil birimler olarak faaliyette bulunmaktan ziyade, eyaletlerdeki diğer partilerle yakın bağlar kurarak çalışmayı tercih etmektedirler. Şu anda bizim câmiamız bakımından böyle bir partiye lüzum olduğunu tahmin etmiyorum. Demokrat Parti esasen işçi partisi fonksiyonunu ifâ etmektedir. A.B.D.'de benim de mensubu bulunduğum işçi partisinden (Liberal Parti'den) maadâ, muhtelif eyâletlerde de işçi partileri mevcut bulunmaktadır. Ancak bunlar Demokrat Parti mensuplarını kendilerine celbetmeye çalışmakla iktifa etmişlerdir.

Sual — Liberal Parti seçimlere iştirak etmiş midir? Ayrıca, bu partinin anti - marksist ve anti - komünist olduğunu söylediniz. Söz konusu parti, işçi haklarını hangi metodlarla ve ne gibi yönlerden temsil etmektedir?

Cevap — Liberal Parti her seçime iştirak etmiştir. Son seçimde de Kennedy'nin başarı kazanmasını temin eden ekseriyet marjım Liberal Parti sağlamıştır.

Bu parti seçimlere, bazen Demokrat Parti adamlarını, bazen de Cumhuriyetçi Parti adaylarını desteklemek üzere girmektedir. Bazı seçimlerde ise münhasıran kendi adaylarını desteklemiştir. Liberal Parti deyimiyle kastedilen, Avrupa'daki mânasından farklıdır.

Bu parti, ideolojik bakımdan Demokrat Partiden de daha solda yer almaktadır.

Mensubu bulunduğum Liberal Partinin Demokrat Parti ile sık pazarlığa giriştiği vâkidir. Aynı zamanda Cumhuriyetçi Parti ile de pazarlıklara girilir ve sosyal temayüllü namzetlerin desteklenmesine çalışılır. Bazan da diğer partiler bizim partimizle pazarlık ederler.

Liberal Parti anti-komünisttir, ancak anti-marxist değildir; fakat marxist de değildir.

Partiimin işçilerin sosyal terakkisine mâtufl maddeler ihtiva eden uzunca bir programı vardır. Ancak biz de sendikalar gibi, mevcut sistemi değiştirmeyi asla düşünmüyoruz. İşçilerin içinde yer aldıkları şartları mevcut sistem dahilinde ıslâha çalışıyoruz ve bu yolu tercih ediyoruz.

Sual — Mevcut sistem nedir?

Cevap — Amerikan sisteminde, karar mekanizması devletin inhisarında değildir. Devlet, özel teşebbüs ve işçiler karar mekanizmasına müştereken hâkimdirler. Pluralist bir mahiyet arzeden bu sistemde, işçiler, sendikalar ve kollektif akit mekanizması yoluyla kararlara iştirak ederler.

Sual — Yabancı ve ucuz mamûllerin rekabeti karşısında işsizlik meselesi ve işçinin refahının korunması mevzuunda ne düşünüyorsunuz?

Cevap — Bizler yalnız işçi refahının korunmasına değil, şartların daima işçiler için daha mükemmel bir hale getirilmesine çalışıyoruz. Mevcut sistemin, işsiz kütlesi bertaraf edildikten başka, işçi refahını daha da yükseltmek gâyesine yönelmesi gerektiğine inanıyoruz.

Sual — A.B.D.'de sendikaların inkişafında işçilerin gayretleri mi, yoksa devletin tesiri mi daha fazla müessir olmuştur?

Cevap — Bu husus tarihî bir işbirliği ile tahakkuk etmiştir. Amerikan sendikaları devletle işbirliği yapmak suretiyle şuurlu bir gelişmeye mazhar olmuşlardır.

